Adroddiad i'r:	**Cabinet**
Dyddiad y Cyfarfod:	**26 Ebrill 2016**
Aelod / Swyddog Arweiniol:	**Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Prif Swyddog Cyllid**
Awdur yr Adroddiad:	**Steve Gadd, Prif Gyfrifydd**
Teitl:	**Adroddiad Cyllid**

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion am gyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2015/16. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ar sefyllfa ariannol bresennol y cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2015/16 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb.

Bod Aelodau'n cymeradwyo mewn egwyddor y defnydd o danwariant gwasanaeth a gynigiwyd gan y Penaethiaid Gwasanaeth, yn amodol ar y sefyllfa Alldro Terfynol (gweler y crynodeb yn Atodiad 5).

Argymhellir bod yr achosion busnes yn ymwneud ag Ysgolion yr 21ain Ganrif yn cael eu cymeradwyo i'w hargymell i'r Cyngor Llawn fel a ganlyn;

- Cymeradwyo Achos Busnes Llawn ac Amlinellol cyfunol ar gyfer datblygiad Ysgolion Glasdir; a
- Cymeradwyo'r Achos Cyfiawnhau Busnes ar gyfer Ysgol Carreg Emlyn.

4. Manylion yr Adroddiad

Mae'r adroddiad yn crynhoi cyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2015/16 yn **Atodiad 1**. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £185 miliwn (£188 miliwn yn 14/15). Rhagwelwyd y bydd tanwariant o £1.276 miliwn ar gyllidebau gwasanaethau a chorfforaethol (£0.585 miliwn o danwariant ar ddiwedd mis Chwefror). Mae £326k o'r symudiad hwn yn ymwneud â'r defnydd o Gronfa Wrth Gefn Lleoliadau Arbenigol i ariannu gorwariant y Gwasanaeth Plant. Mae £160k pellach yn ymwneud â newid yn y driniaeth gyfrifyddu o Gyfrifon Masnachu'r Gwasanaethau Amgylcheddol a ragwelir. Mae manylion pellach

ynglŷn â'r rhesymau dros yr amrywiaethau a'r risgiau a thybiaethau sy'n sail iddynt wedi'u hamlinellu isod.

Cytunwyd ar arbedion o £7.3 miliwn fel rhan o'r gyllideb ac mae crynodeb o'r arbedion yn **Atodiad 2**. Mae £6.647 miliwn (91%) o'r arbedion eisoes wedi'u cyflawni. Fel yr adroddwyd yn flaenorol, bydd y rhan fwyaf o'r 9% o arbedion sy'n weddill yn cael eu cyflawni erbyn 2016/17 fan bellaf.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae manylion gwasanaethau sylweddol ar gael yn y paragraffau isod. Rhagwelir y bydd nifer o wasanaethau yn tanwario ac mae cynigion wedi'u cynnwys isod o ran sut y mae gwasanaethau'n cynllunio dwyn yr adnoddau hyn ymlaen a'u defnyddio yn y flwyddyn ariannol newydd. Crynhoir y ceisiadau hyn yn Atodiad 5 ac argymhellir bod yr Aelodau'n awdurdodi'r cynlluniau hyn mewn egwyddor, er y bydd diweddariad terfynol yn cael ei roi yn yr adroddiad Alldro Terfynol rhag ofn y bydd unrhyw ragamcanion yn cael eu symud yn hwyr. Mae'n bwysig cael cymeradwyaeth mewn egwyddor gan fod rhai cynigion yn sensitif o ran amser (er enghraifft estyniadau ar gontractau cyflogaeth).

Gwasanaethau Plant - Fel y nodwyd drwy gydol y flwyddyn, galwyd ar y Gronfa Wrth Gefn Lleoliadau Arbenigol er mwyn sicrhau bod y gwasanaeth yn dod o fewn y gyllideb. Mae'r alwad a ragwelir ar y gronfa wrth gefn yn £307k ar hyn o bryd (£326k y mis diwethaf). Gall newidiadau i leoliadau costau uchel gael effaith sylweddol yn ariannol a bydd y risg hon yn parhau i mewn i'r flwyddyn ariannol newydd.

Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd – Rhagamcenir ar hyn o bryd y bydd y gwasanaeth yn tanwario o £82k (£54k fis diwethaf) oherwydd gweithrediad cynnar arbedion y gyllideb y cytunwyd arni'n bennaf. Mae'r symudiad ers y mis diwethaf o ganlyniad i gostau cyfreithiol, yn ymwneud ag apêl cais cynllunio a oedd yn mynd yn erbyn y Cyngor, yn llai na'r disgwyl. Mae'r gwasanaeth yn bwriadu defnyddio'r arian i helpu ariannu 3 swydd tymor penodol i helpu cyflawni gwaith prosiect a chyflenwi cyfnod mamolaeth.

Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol - Mae nifer o bwysau'n dal i fodoli o fewn y gwasanaeth yn 2015/16 a thu hwnt o ran Parcio, Cludiant Ysgol, ac Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru. Fel yr adroddwyd yn fanwl mewn adroddiadau blaenorol, mae camau rheoli wedi cael eu nodi i helpu i liniaru'r risgiau penodol hyn ac mae'r effeithiau hefyd wedi cael eu gwrthbwyso gan nifer o danwario mewn mannau eraill o fewn y gwasanaeth. Yn ogystal â'r camau rheoli hyn, mae gweddill gwasanaethau masnachol y Gwasanaethau Amgylcheddol (gwasanaeth Glanhau Adeiladau

ac Arlwyo) wedi cael eu dwyn i mewn i'r prif gyfrifon refeniw. Nid yw'r addasiad cyfrifo technegol hwn yn cael unrhyw effaith ar y gwaith o redeg y gwasanaethau, ond yn golygu bod y gwarged a ragwelwyd o £160k bellach yn gorfod ymddangos yn yr alldro gwasanaeth, yn lle cael ei drosglwyddo i'r cyfrif Balans Gwasanaethau Amgylcheddol. Felly rhagamcenir y bydd y gwasanaeth yn tanwario o £165k (£37k o orwariant wedi'i adrodd fis diwethaf). Mae'r symudiad o £42k sy'n weddill yn ymwneud yn bennaf ag ailgodiad tâl rhwng yr awdurdodau a oedd yn llai na'r disgwyl, yn ymwneud â Chludiant Gyhoeddus. Cynigir bod y tanwariant gwasanaeth o fewn Priffyrdd a'r Amgylchedd yn cael ei ychwanegu at y Gronfa Wrth Gefn Cynnal a Chadw'r Gaeaf / Tywydd Garw, er mwyn helpu i adeiladu gwrthwynebiad yn erbyn tywydd yn y dyfodol ac i helpu ariannu effaith y tywydd gwlyb garw ar ddiwedd mis Rhagfyr, sydd wedi gadael y Cyngor gydag ôl-groniad o waith cynnal a chadw sy'n ofynnol ar y rhwydwaith ffyrdd.

Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd - Rhagamcenir y bydd y gwasanaeth nawr yn gorwario o £53k (£66k o orwariant y mis diwethaf). Mae'r rhan fwyaf o'r gorwariant hwn yn ymwneud â chostau ymadael staff sy'n ffurfio rhan o ailstrwythuro a fydd yn helpu'r gwasanaeth i foderneiddio a dod yn fwy gwydn yn y blynyddoedd i ddod.

Cyllid, Asedau a Thai - Rhagamcenir y bydd y gwasanaeth nawr yn tanwario o £87k (tanwariant o £18k y mis diwethaf) sy'n ymwneud â swyddi gwag, gwneud yn fawr o'r gwariant grant ac incwm ychwanegol yn ymwneud ag unedau diwydiannol i staff. Mae'r gwasanaeth wedi gofyn bod y tanwariant yn cael ei ddefnyddio yn 16/17 ar gyfer:

- Cynnal a chadw Iechyd a Diogelwch hanfodol sy'n gysylltiedig â Stadau Amaethyddol (£30k)
- Ôl-groniad cynnal a chadw yn ymwneud ag Ystadau Diwydiannol (£40k)
- Costau ailstrwythuro wedi'u rhagamcanu o fewn y gwasanaeth (amcangyfrif o £17k)

Gwella a Moderneiddio Busnes - Rhagamcenir y bydd y gwasanaeth nawr yn tanwario o £300k (tanwariant o £321k y mis diwethaf). Mae'r rhan fwyaf o'r arbedion yn ymwneud â chyflawni arbedion swyddi gwag yn fuan, i baratoi ar gyfer y targed arbediad cyllideb blwyddyn lawn o £100k ar gyfer 16/17, llai o gostau ymgynghori TGCh a chredydau ychwanegol a dderbyniwyd ar gontractau cyfathrebu. Mae'r gwasanaeth wedi gofyn am gael defnyddio'r tanwariant i wrthbwyso costau ailstrwythuro gwasanaeth a gynlluniwyd o fewn TGCh, ymestyn rôl archifydd dros dro o fewn Rheoli Gwybodaeth a buddsoddi mewn hyfforddiant staff.

Cyfathrebu, Marchnata a Hamdden – Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd y gwasanaeth yn tanwario o £146k (£55k o danwariant wedi'i adrodd fis diwethaf). Mae'r symudiad yn ymwneud â rhagamcanion incwm gwell ar draws pob Canolfan Hamdden, ac yn arbennig y Ganolfan Nova, sydd wedi gwneud yn well o ran rhagamcanion darbodus y pedwar mis cyntaf o weithredu. Argymhellir bod y tanwariant yn cael ei ddefnyddio i helpu ariannu'r

oedi o ran caffael offer Allgymorth a'r buddsoddiad pellach mewn gwelliannau a chynnal a chadw Canolfannau Hamdden, er mwyn helpu i gynnal y ddarpariaeth hamdden yn y Sir.

Gwella Ysgolion a Chynhwysiant – Rhagwelir y bydd y gwasanaeth yn tanwario o £13k (£43k o danwariant wedi'i adrodd fis diwethaf). Mae'r symudiad o £30k yn ymwneud â chynnydd mewn costau y Tu Allan i'r Sir. Gobeithir y gellir defnyddio'r tanwariant sy'n weddill yn y dyfodol i gynorthwyo ariannu gofynion ychwanegol gwasanaeth o ganlyniad i Fil Drafft Tribiwnlys Addysg ac Anghenion Dysgu Ychwanegol sy'n nodi cynigion ar gyfer system ddeddfwriaethol newydd i gefnogi plant a phobl ifanc, 0-25 oed, sydd ag anghenion dysgu ychwanegol.

Ysgolion – Y rhagamcan diweddaraf ar gyfer balansau ysgolion yw £1.322 miliwn (£1.320 miliwn fis diwethaf), sy'n ostyngiad o £2.216 miliwn ar falansau a ddygwyd ymlaen o 2014/15 (£3.538 miliwn). Mae adroddiadau monitro wedi'u cyflwyno i'r adran gyllid yn nodi'r risgiau a'r tybiaethau sydd wedi hysbysu'r rhagamcanion a chrynodebau'r cynlluniau sydd ar waith i ddefnyddio cronfeydd wrth gefn a/neu ddelio â diffygion ariannol a ragwelir. Rhagamcenir ar hyn o bryd y bydd y gyllideb heb ei dirprwyo'n tanwario o £5k.

Datblygu Busnes ac Economaidd - Rhagamcenir y bydd y gwasanaeth ar hyn o bryd yn tanwario o £148k (tanwariant o £149k y mis diwethaf). Mae'r tanwariant o ganlyniad i oedi mewn gwaith prosiect o fewn nifer o feysydd fel y nodir mewn adroddiadau monitro blaenorol. Nid oes unrhyw ostyngiad yn nifer neu faint o gamau gweithredu a gynigir yn y cynlluniau gwariant a disgwylir costau yn awr yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf, lle gobeithir bydd y gwasanaeth yn gallu cario cyllid priodol drosodd. Gellir cadarnhau bod cynlluniau wedi'u cytuno er mwyn sicrhau defnydd llawn o'r tanwariant hwn yn 2016/17 a fydd yn cynnal y momentwm gyda Datblygu Economaidd a gwaith cymorth busnes, a chyflymu cynnydd o ran cyflawni'r blaenoriaethau Datblygu Economaidd yn y Cynllun Corfforaethol.

Corfforaethol – Rhagamcenir ar hyn o bryd y bydd tanwariant yn y cyllidebau Corfforaethol o £388k (tanwariant o £374k y mis diwethaf). Mae'r symudiad yn ymwneud â Ffioedd Archwilio is na'r disgwyl yn ymwneud â gwaith Ardystio Grantiau.

Fel yr amlygwyd dros y misoedd diwethaf, mae risg ynghylch tebygolrwydd cyfraniadau pellach yn cael eu codi i wasanaethu rhwymedigaethau'r cyngor (ynghyd â'r rhan fwyaf o rai eraill yn y DU) o ran y cyn Gwmni Yswiriant Mutual Municipal. Roedd cynghorau yn gyd-aelodau o'r cwmni ac maent wedi etifeddu rhwymedigaethau ar ôl iddo ddirwyn i ben. Mae'r rhwymedigaethau yn ymwneud â hawliadau hanesyddol. Mae hyn yn dilyn £393k a dalwyd yn 2014/15. Rydym bellach wedi derbyn hysbysiad y bydd yn ofynnol i ni dalu swm ychwanegol o tua £262k. Er na fydd hyn yn daladwy tan Mai 2016 mae'n ofynnol i ni gydnabod hyn fel darpariaeth yng nghyfrifon 2015/16. Bydd yn cael ei ariannu o gronfa wrth gefn y Gronfa Yswiriant.

Risgiau Gwasanaeth Eraill / Tybiaethau - Mae nifer o risgiau a thybiaethau yn parhau i fod ac mae risg o hyd y bydd rhagamcanion yn newid rhwng nawr

a'r alldro. Bydd unrhyw amrywiadau sylweddol hysbys yn cael eu hadrodd ar lafar i'r Cabinet yn y cyfarfod.

Ar ddechrau 2015/16 roedd cronfeydd wrth gefn arian parod y **Cynllun Corfforaethol** yn £17.413 miliwn. Gan ganiatáu ar gyfer ariannu a gwariant sydd wedi eu rhagamcan yn ystod y flwyddyn, amcangyfrifir y bydd balans y Cynllun Corfforaethol ar ddiwedd y flwyddyn yn £2 filiwn.

Trafododd y Grŵp Buddsoddi Strategol (SIG) ofynion cyllido prosiectau Ysgolion yr 21ain Ganrif Ysgol Gynradd Rhuthun ar 28 Ionawr. Mae GBS wedi gwneud argymhelliad i'r Cabinet fod £4.8 miliwn wrth gefn yn cael ei neilltuo i gefnogi ysgolion Glasdir a chynlluniau Ysgol Carreg Emlyn, a ariennir o ryddhau cyllidebau refeniw o fewn y prosiect. Cafodd y cronfeydd wrth gefn hyn eu cymeradwyo gan y Cabinet ar 16 Chwefror. Mae SIG bellach wedi derbyn a chymeradwyo'r achosion busnes diweddaraf ar gyfer y prosiectau hyn ac wedi argymell bod yr achosion busnes yn cael eu hystyried a'u cymeradwyo ar gyfer argymhelliad gan y Cabinet i'r Cyngor Llawn eu cymeradwyo. Mae'r fersiynau diweddaraf o'r achosion busnes yn cael eu cynnwys yn atodiadau 6 a 7.

Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn **Atodiad 3**. Mae'r cynllun cyfalaf cyffredinol a gymeradwywyd yn £45.3 miliwn ac mae'r gwariant hyd yma yn £41.4 miliwn. Hefyd yn Atodiad 3 mae'r gwariant arfaethedig o £24 miliwn yn 2015/16 ar y **Cynllun Corfforaethol**. Yn **Atodiad 4** mae diweddariad ynglŷn â'r prif brosiectau sydd wedi eu cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf.

Y **Cyfrif Refeniw Tai** (**CRT**). Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn tybio y bydd cynnydd mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £198k o'i gymharu â chynnydd yn y gyllideb o £168k. Rhagamcenir y bydd balansau CRT yn £2.049 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Rhagolwg gwariant y Cynllun Cyfalaf Tai yw £5.4 miliwn. Bydd unrhyw lithriad yn y cynllun cyfalaf yn cael ei ddwyn ymlaen i'r Cynllun Cyfalaf Tai ar gyfer 2016/17.

Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Chwefror, roedd cyfanswm benthyciadau'r cyngor yn £190.165 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 4.95%. Roedd balansau buddsoddi yn £12 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.61%.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Cynhyrchwyd asesiad o effaith manwl fel rhan o broses gosod y gyllideb a adroddwyd i'r Cyngor ym mis Rhagfyr 2014.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Yn ogystal ag adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi cael ei hystyried gan y Tîm Gweithredol Corfforaethol, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, cyfarfodydd briffio'r Cabinet a briffio'r Cyngor. Cafodd cynigion penodol eu hadolygu gan bwyllgorau archwilio a bu ymarferiad ymgysylltu â'r cyhoedd i ystyried effaith cynigion y

gyllideb. Mae'r cyngor wedi ymgynghori â'i bartneriaid trwy'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol ar y Cyd a chynhaliwyd trafodaethau penodol gyda'r Heddlu. Fe ddiweddarwyd pob aelod staff ynghylch y broses gosod y gyllideb, ac fe ymgynghorwyd yn llawn â staff a fydd yn cael eu heffeithio, neu fe fydd ymgynghori'n digwydd â nhw, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau AD y Cyngor. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur trwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r cyngor wedi ei wynebu a byddai methu a chyflawni'r strategaeth gyllideb y cytunwyd arni yn rhoi mwy o bwysau ar wasanaethau nawr ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.